

SON § 60/23

Remissyttrande kring promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn, diarienummer S2023/02226

SON2023.0061

Behandlat av	Datum	Ärende
1 Socialnämndens arbetsutskott	2023-09-21	38/23
2 Socialnämnden	2023-10-04	60/23

Beslut

Socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att godkänna socialnämndens yttrande som Skövde kommuns remissvar på promemorian ”Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn” och översända detta till Socialdepartementet.

Bakgrund

Promemorian innehåller förslag om utökade möjligheter för socialtjänsten att inhämta och utbyta uppgifter inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn. Promemorian uppehåller sig vid sex huvudfrågor med förslag på nödvändiga författningsändringar. Därutöver redovisas kostnadsmässiga och andra konsekvenser av förslagen. Utredningens överväganden och förslag har sin utgångspunkt i barns rättigheter och vikten av att betrakta barn som egna rättighetsbärare. Övriga utgångspunkter utgår ifrån att omsorgen om barns bästa ibland legitimerar intrång i den personliga integriteten som en nödvändighet, att barns skyddsbehov ska tillgodoses på ett likvärdigt sätt oavsett var barnet bor eller vistas, att socialnämnderna och därmed socialtjänsterna ska få fler verktyg i sitt arbete för att tillgodose barns bästa, att förtroendet för socialtjänsterna ska vidmakthållas och stärkas ytterligare samt att den rättsliga regleringen ska vara tydlig, lättillgänglig och teknikneutral.

Om utredningens förslag genomförs förväntas dessa leda till att fler barn som är i behov av en socialnämnds skydd eller stöd får det. Förslagen förväntas också innebära att barnets bästa tillgodoses i större omfattning och att barns rättigheter tillvaratas i större utsträckning än idag. Förslagen förväntas dessutom ha positiva effekter för det brottsförebyggande arbetet och på sikt leda till att färre barn begår eller utsätts för brott.

Reformer som berör kommunerna bör ta hänsyn till den kommunala finansieringsprincipen. Den innebär att lagstiftning som medför nya obligatoriska uppgifter för kommunerna eller en ambitionshöjning, som regel ska finansieras via det generella statsbidraget. Staten ska alltså inte kunna ålägga kommunerna nya uppgifter och skyldigheter utan att utge en adekvat finansiering.

Yttrande

Yttrandet inriktas på att beskriva och kommentera de huvudförslag som utredningen formulerat utifrån de sex huvudfrågor som utretts:

1. Om anmälningsskyldigheten vid kännedom eller misstanke att ett barn far illa enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen (SoL), ska utökas till att omfatta fler myndigheter och yrkesgrupper än idag,

Utredningens förslag:

Utredningen bedömer att fler myndigheter och aktörer än de som redan idag anges i 14 kap 1 § SoL ska omfattas av den lagstadgade anmälningsskyldigheten vid kännedom om eller misstanke att barn far illa. Förslaget innebär att Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, länsstyrelserna, Kustbevakningen, Tullverket, Kronofogdemyndigheten samt Skatteverket är myndigheter som i sin verksamhet kan få kännedom om eller misstanke att barn far illa och därför föreslås omfattas av anmälningsskyldigheten och att det uttryckligen ska framgå av bestämmelsen. Också ordningsvakter föreslås omfattas av anmälningsskyldigheten. Att fler myndigheter och aktörer omfattas av den lagstadgade anmälningsskyldigheten förväntas medföra att fler barn än idag kommer att få tillgång till socialnämndernas skydd eller stöd. Förslaget kan även bidra till att åtgärder och insatser för barn kan bli aktuella i ett tidigare skede än idag.

Förslaget att fler myndigheter och aktörer ska vara anmälningsskyldiga innebär inte att kommunerna åläggs en ny uppgift. Däremot innebär det en kostnad för kommunsektorn som bör finansieras.

Socialnämndens synpunkt på huvudfråga 1:

Socialnämnden delar utredningens uppfattning om att förslaget kommer att innebära att fler barn än idag får tillgång till socialnämndens skydd eller stöd samt att åtgärder eller insatser kan komma att aktualiseras i ett tidigare skede än idag, vilket är positivt. Därmed inrymmer förslaget en organisatorisk aspekt som medför behov för socialnämnden att behöva förstärka i sin bemanning både i det myndighetsutövande uppdraget och i det öppenvårdande arbetet.

2. Om det ska vara obligatoriskt för socialnämnden att återkoppla till den som enligt 14 kap 1 § SoL omfattas av skyldigheten att göra en anmälan om oro för barn.

Utredningens förslag:

Utredningen föreslår att den som är anmälningsskyldig enligt 14 kap 1 § SoL ska få en skriftlig återkoppling på sin anmälan senast 14 dagar efter att anmälan inkommit till socialnämnden. Förslaget förväntas leda till att den information som en anmälningsskyldig har rätt till faktiskt också lämnas. Att återkoppling regelmässigt ges till anmälare ökar förtroendet för socialtjänsterna vilket i sin tur kan bidra till att de som är anmälningsskyldiga fullgör sin anmälningsskyldighet i större utsträckning. Förslaget kan innebära att fler barn som är i behov av skydd eller stöd får det. Förslaget att en återkoppling till en anmälningsskyldig som anmält oro för ett barn ska ske skriftligen och inom viss tid innebär ett nytt åliggande för kommunerna och medför att den kommunala finansieringsprincipen aktualiseras. Eftersom förslaget inte bedöms föranleda någon kostnad behöver någon ekonomisk reglering inte göras.

Socialnämndens synpunkt på huvudfråga 2.

Socialnämnden instämmer i att det är positivt om förslaget leder till att förtroendet för socialtjänstens barnavårdande uppdrag stärks, vilket är betydelsefullt och eftersträvansvärt.

3. Om socialnämndernas möjligheter att ta del av uppgifter ur misstanke-och belastningsregistren inom ramen för en barnavårdsutredning, d v s en utredning av om nämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, ska utvidgas.

Utredningens förslag:

Förslaget innebär att socialnämnder vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd som huvudregel ska inhämta utdrag ur misstanke och belastningsregistret avseende barnet samt närstående till barnet som är över 15 år och som barnet bor tillsammans med. Registerutdragen ska dock inte behöva inhämtas om det bedöms obehövt. Vidare föreslås att socialnämnden ska ha en möjlighet att inhämta registerutdragen även avseende andra personer, vilket ökar förutsättningarna att kunna göra relevanta riskanalyser av ett barns behov av skydd eller stöd. Förslaget förväntas leda till att fler barn erbjuds adekvata insatser vilket innebär ökade förutsättningar att i ett tidigt skede bryta en destruktiv och skadlig utveckling. Förslaget att socialnämnderna som huvudregel i vissa fall ska inhämta uppgifter ur misstanke-och belastningsregistren innebär ett nytt åliggande för kommunerna och medför att den kommunala finansieringsprincipen aktualiseras. Eftersom kostnadsökningen i detta fall bedöms bli marginell föranleder förslaget inte att någon ekonomisk reglering behöver göras.

Socialnämnden synpunkt på huvudfråga 3:

Socialnämnden ser det som positivt att socialnämnden ges utvidgade möjligheter till registerutdrag som en del i arbetet med att göra relevanta riskanalyser som en grund för mer välgrundade beslut rörande barns behov av skydd eller stöd. Kommunen instämmer också i bedömningen att förslaget sannolikt medför ett visst merarbete för socialnämnden och att fler barn förväntas få skydd eller stöd.

4. Om gallringsbestämmelserna i fråga om handlingar i barns personakter bör ändras och om den 70-åriga sekretesstiden för handlingar ska förlängas.

Utredningens förslag:

Anmälningar om oro för barn som inte leder till utredning hos en socialnämnd är idag inte digitalt sökbara. Det är angeläget att dessa handlingar blir digitalt sökbara så att socialnämnder kan ta del av handlingarna på ett säkert och effektivt sätt. Utredningen förordar att en anmälan om oro för barn alltid bör bli en del av barnets personakt, vilket innebär att en barnakt alltid bör skapas när en anmälan om oro inkommer till en socialnämnd. Genom att samtliga anmälningar om oro för barnet blir en del av barnakten blir handlingarna också digitalt sökbara samt att samtliga uppgifter om ett barn finns samlade på en och samma plats inom berörd socialnämnd. Om en ny anmälan om oro för barnet inkommer bidrar en sådan ordning till att socialnämnderna på ett effektivare och bättre sätt kan få en helhetsbild av barnets situation.

Utredningen föreslår att det införs en längre gallringsfrist för vissa handlingar i barnakter vilket innebär att handlingarna inte ska gallras förrän 60 år efter barnets födelse. Förslaget

innebär att vissa handlingar kommer att sparas längre tid än idag. Förslaget om förlängd gallringsfrist för vissa handlingar i barnakter innebär att socialnämnderna ges ökade förutsättningar att göra bättre överväganden om risker och bedömningar vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd. Förslaget föranleder inte något behov av finansiering då det inte medför att kommunerna åläggs någon ny uppgift och därmed inte heller någon tillkommande kostnad.

Socialnämndens synpunkt på huvudfråga 4:

Socialnämnden delar utredningens förslag om att det är positivt om orosanmälningar blir digitalt sökbara samt att samtliga handlingar och uppgifter som rör ett barn finns samlade på ett och samma ställe i en barnakt.

5. Om möjligheterna till informationsutbyte mellan socialnämnder i olika kommuner behöver utvidgas i det brottsförebyggande arbetet med barn och unga,

Utredningens förslag:

Utredningen föreslår att en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun ska få lämna ut uppgifter som rör ett barn om det finns risk att barnet begår eller utsätts för brottslig verksamhet. För att uppgifterna ska få lämnas ut ska det krävas att informationsdelningen kan antas bidra till att barnet inte far illa och utlämnande av uppgifterna får bara ske om det bedöms vara till barnets bästa. Förslaget innebär också att myndigheterna därefter, utan hinder av sekretess, får ha de fortsatta kontakter som behövs för att tillvarata barnets bästa. Förslaget syftar till att socialtjänsten får fler verktyg för att kunna förebygga att barn begår eller utsätts för brottslig verksamhet och kan bidra till social-tjänsternas möjligheter att vidta lämpliga insatser för barn som har behov av skydd eller stöd förbättras. Förslaget skapar förutsättningar för att samhället ska kunna ta ett gemensamt ansvar för de barn som riskerar att fara illa och kommer att ge positiva effekter för möjligheterna att förhindra att barn far illa och stärka det brottsförebyggande arbetet. Förslaget föranleder inte något behov av finansiering då det inte medför att kommunerna åläggs någon ny uppgift och därmed inte heller någon tillkommande kostnad.

Socialnämndens synpunkt på huvudfråga 5:

Socialnämnden delar utredarens bedömning av att förslaget ger positiva effekter som stärker och förbättrar socialnämndens möjligheter att fånga upp barn som riskerar att begå brott eller utsättas för brottslig verksamhet.

6. Behovet av att förbättra möjligheterna för socialnämnder att inhämta information vid utredning av barnets bästa när det gäller frågor om vårdnad om barn, barns boende och barns rätt till umgänge med den förälder som barnet inte bor hos.

Utredningens förslag:

Utredaren bedömer att det finns behov av att socialnämnden kan få uppgifter från vissa referenspersoner utan samtycke från en vårdnadshavare för att på så sätt inhämta den information som behövs för att bedöma vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge. Därför föreslås att verksamheter som omfattas av skollagen och som berör barn samt anställda i sådana verksamheter ska omfattas av en uppgiftsskyldighet.

Uppgiftsskyldigheten ska gälla när en socialnämnd på uppdrag av allmän domstol ska lämna upplysningar eller genomföra en utredning enligt bestämmelser i föräldrabalken och socialnämnden bedömer att uppgifter från en referensperson ska inhämtas. Vid bedömning om barnets bästa måste socialnämnderna kunna inhämta all relevant information om barnet och barnets situation även när sekretess gäller för uppgift om var barnet eller någon närstående till barnet har sin hemvist eller befinner sig. Därför föreslås att när en socialnämnd på uppdrag av allmän domstol ska lämna upplysningar eller utföra en utredning enligt bestämmelser i föräldrabalken och sekretess råder för uppgift om var barnet eller en part har sin hemvist eller befinner sig ska den andra parten i målet eller ärendet inte ha rätt att ta del av uppgifterna som innebär att de sekretesskyddade uppgifterna röjs. Begränsningen av partsinsynen ska bara få ske om det kan antas att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför partens intresse av att ta del av uppgiften. Förslagen innebär att socialnämnder och de allmänna domstolarna kommer att få bättre underlag för att kunna bedöma vad som är barnets bästa i frågor om vårdnad, boende eller umgänge.

Förslaget föranleder inte något behov av finansiering då det inte medför att kommunerna åläggs någon ny uppgift och därmed inte heller någon tillkommande kostnad.

Socialnämndens synpunkt på huvudfråga 6:

Socialnämnden delar utredarens bedömningar om vikten av att ge socialnämnder utökade möjligheter att kunna inhämta uppgifter i frågor om vårdnad, boende och umgänge på uppdrag av allmän domstol samt vikten av att undanröja osäkerheter i frågor gällande partsinsynen kopplat till sekretesskyddade uppgifter om var barnet eller närstående har sin hemvist eller befinner sig.

Sammantaget anser socialnämnden att förslagen i utredningen ger socialnämnder utökade möjligheter att inhämta och utbyta uppgifter inom socialtjänsten för att förebygga brott och stärka skyddet för barn. Nämnden bedömer i likhet med utredaren att socialnämnder kommer att ha behov av en förstärkt bemanning i det myndighetsutövande uppdraget eftersom fler barn och unga kommer att aktualiseras till socialnämnderna om förslaget med en utvidgad anmälningsskyldighet för fler myndigheter blir verklighet.

Förslagen kopplade till huvudfrågorna 2 till 6 bedöms inte leda till utökade kostnader för kommunerna vilket innebär att den kommunala finansieringsprincipen inte aktualiseras. Socialnämnden vill dock påpeka att det inte kan uteslutas att förslagen kopplade till huvudfråga 2 och 3 kan komma att medföra en utvidgad administration för socialnämnder och därmed också kostnader, om än marginella.

Handlingar

Remiss Fler verktyg i socialtjänstens arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn

Missiv Remiss av promemorian Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn

Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn Ds 2023-15

Skickas till

Kommunstyrelsen